

"O.-Europe in beweging" in Het Parool (26 oktober 1956)

Source: Het Parool. Vrij Onverveerd. dir. de publ. Van Norden, W. 26.10.1956. Amsterdam: Het Parool. "O.-Europe in beweging".

Copyright: (c) Het Parool

URL:

http://www.cvce.eu/obj/o_europe_in_beweging_in_het_parool_26_oktober_1956-nl-0345f9e4-55ba-47f3-b017-b69a0b5d91a6.html

Date de dernière mise à jour: 12/04/2023

O.-Europa in beweging

Het zal wellicht nog wel even duren, eer het mogelijk is een duidelijk beeld te krijgen van de opstandige beweging in Hongarije, maar één ding staat nu al vast: het is een gebeurtenis welke de partijrevolutie in Polen in betekenis verre overtreft en die grote invloed kan hebben op de ontwikkelingen in Oost-Europa. De vermetelen, die de Sowjettanks en kanonnen hebben getrotseerd, hebben geschiedenis gemaakt en het is zeker niet uitgesloten dat hun daad — verzet tegen de tirannie — de inleiding vormt tot een gelukkiger toekomst van het land.

Gebeurtenissen als de Oostduitse opstand van 1953, het arbeidersverzet onlangs in het Poolse Poznan en nu weer de massale anti-communistische uitbarsting in Hongarije zijn uitermate leerzaam voor degenen, die met enig ontzag plegen te spreken van de hechtheid van het Sowjetblok. Zij maken duidelijk hoe de verhoudingen in de Russische satellietlanden wérkelijk liggen: met behulp van een omvangrijke politiemacht legt een kleine minderheid daar haar wil op aan een anti-communistische bevolking. Ogenshijnlijk berust de massa in zijn lot en een argeloze bezoeker uit het Westen kan licht de indruk krijgen, dat het niet zo'n vaart loopt met die onderdrukking. Maar onder de oppervlakte smeult het en zodra de gelegenheid zich voordoet, breekt het verzet zich baan.

De opstand van Boedapest vertoont veel gelijkenis met de onrust in Oost-Duitsland van enkele jaren geleden. Ook daar groeide een oogluikend toegelaten demonstratie van ontevreden en uit tot een verzetsactie van grote omvang.

In Boedapest heerste vooral ontevredenheid onder de communistische intellectuelen en kunstenaars. Tijdens het eerste premierschap van Imre Nagy — dat van half 1953 tot begin 1955 duurde — hadden zij enkele vrijheden verworven, die zij na het weer aan de macht komen van Nagy's tegenstander, de felle stalinist Rakosi, moesten prijsgeven. In maart van dit jaar, na het twintigste partijcongres in Moskou, waagden de ontevreden het, zich te organiseren. Hun burcht werd de Petöfi-club, waaruit weldra ernstige kritiek op het Hongaarse leiderschap begon los te komen. Spoedig bleek dat de club kon rekenen op de steun van de meerderheid in de communistische partij en dat de volgelingen van Rakosi zich in hun eigen omgeving hadden geïsoleerd. Het is achteraf onbegrijpelijk dat de doctrinaire stalinisten, tot wie stellig ook de gisteren afgezette partijleider Gerö moet worden gerekend, zich zo lang hebben kunnen handhaven, te meer wanneer men in aanmerking neemt dat de Joegoslavische communistenleider Tito geen moeite heeft gespaard om een omwenteling in Hongarije te bewerkstelligen.

De demonstratie van de studenten en kunstenaars, welke dinsdag in Boedapest werd gehouden, heeft de stalinisten de genadeslag toegebracht. Duidelijk bleek hoe voos het gehele partijapparaat was; de leiders lieten elkaar met bijzonder veel gemak vallen en waren bereid op elkaars zetels te gaan zitten. Imre Nagy — overigens geen Hongaarse Gomoelka, maar wel soepeler dan Rakosi en Gerö — maakte zich van de leiding meester, maar hij moest tot zijn ontzetting constateren dat de opstand, die zijn aanhangers van de Petöfibeweging hadden georganiseerd, was overgeslagen naar de anti-communistische bevolking.

In zijn eerste verwarring sprak het nieuwe leiderschap van de partij over „fascistische en reactionaire oproerkraaiers”, daarna werden het „contrarevolutionairen” en ten slotte hield men het op „opstandige elementen” — een aanduiding die overigens door Moskou dat al evenzeer door de gebeurtenissen was verrast als Boedapest, nog niet is overgenomen. Maar kom, ook de opstand van Poznan werd aanvankelijk aan „imperialistische agenten” in de schoenen geschoven, terwijl het nu heet dat „de grieven van de Poolse arbeiders gerechtvaardigd waren”. Met deze volte face voor ogen zou het ons niet verbazen, als ook de Hongaarse opstandelingen nog eens een eerherstel zouden beleven.

Het inroepen van hulp der Russische troepen — die met twee divisies de bezettingsmacht vormen — moet als een noodsprong worden gezien. Wonderlijke speling van het lot: op het ogenblik dat de Poolse leiders aan de juichende menigte verkondigen dat de Russische „manoeuvres” zouden worden gestaakt, reden in Boedapest de Sowjettanks op de betogers in. Nagy heeft weliswaar getracht zijn Poolse kameraden te overtroeven door te verzekeren dat hij met Moskou in overleg zal treden over de ontruiming van het land door de Russische troepen, maar het kwaad was toen al geschied en het lijdt geen twijfel dat juist het

optreden van de Russische militairen de communistische zaak geen goed heeft gedaan.

Zal Moskou Hongarije ontruimen? De laatste tijd hebben al vele geruchten de ronde gedaan, dat het terugtrekken van de Sowjetroepen op handen was. De gebeurtenissen in Boedapest plaatsen de leiders in het Kremlin voor een moeilijk dilemma. Als het waar is dat in de boezem van de Russische communistische partij een conflict woedt tussen de voorstanders van verdere destalinisatie en hen, die een terugkeer naar de politiek van kracht voorstaan om een verdere afbrokkeling van het Sowjetimperium te voorkomen, dan heeft de Hongaarse opstand stellig de voorstanders van machtsvertoon in de kaart gespeeld. Maar het terugzetten van de klok is zelfs in de communistische wereld, waar alles van boven af wordt opgelegd, een hachelijke onderneming. Oost-Europa is in beweging en het remmen ervan kan gemakkelijk tot nieuwe uitbarstingen leiden.

AD INTERIM.